

Rafał Guzowski
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

ROLA LOKALNYCH MEDIÓW TRADYCYJNYCH I ELEKTRONICZNYCH W KSZTAŁTOWANIU TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM

Ewolucja i konwergencja lokalnych mediów

Przeobrażenie się systemu politycznego w Polsce wymusiło wiele zmian w życiu społecznym. Jedną z nich było wprowadzenie pluralizmu form własności w mediach masowych i likwidacja wszechobecnej cenzury prewencyjnej. Dało to asumpt do przeobrażeń lokalnych mediów, chociaż od samego początku, w szczególności prasa, borykała się z trudnościami. Na mapie prasy w Polsce można jednak zauważyć, że Górny Śląsk, z uwzględnieniem Śląska Cieszyńskiego, był jednym z tych regionów, gdzie prasa rozwijała się najprężniej.

Na przeszkodzie dalszemu rozwojowi prasy lokalnej stanęły przede wszystkim problemy ekonomiczne, a zwłaszcza płytki rynek reklamowy i trudności z pozyskiwaniem reklamodawców¹.

Zdaniem medioznawcy Stanisława Michalczyka:

media lokalne rozwijały się tam, gdzie wystąpiły jednocześnie i we wzajemnym powiązaniu trzy istotne czynniki. Po pierwsze, rozwijały się one na tych obszarach, gdzie istniał określony potencjał oświatowy i intelektualny (...). Po drugie media lokalne istniały tam, gdzie obecne było zapotrzebowanie na

¹ E. Jaska: *Rola lokalnych środków masowego przekazu w rozwoju regionów*, <http://kpaim.sggw.waw.pl/files/nauka/41/IV/35.%20Ewa%20JASKA.pdf> 2010-01-29, 16:56, s. 5

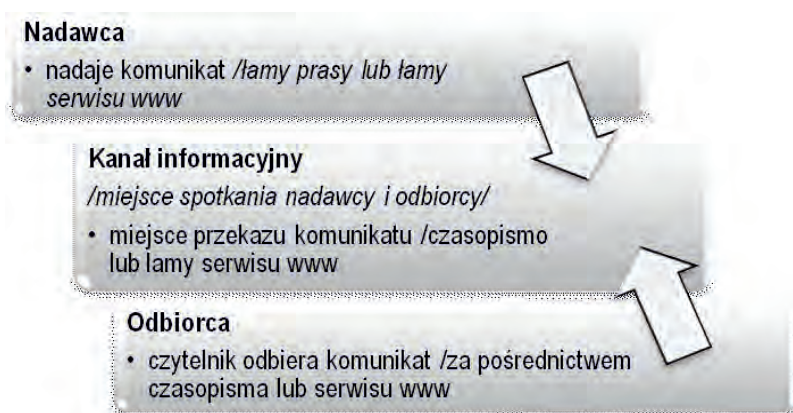
druk periodyczny, czyli tam, gdzie poziom oświaty i możliwości odbiorcze danej społeczności lokalnej były dostatecznie duże. Po trzecie – w tych środowiskach, gdzie były określone możliwości techniczno-poligraficzne. Dzisiaj te czynniki nie straciły swej aktualności².

Redakcje lokalnych tytułów spełniają jedną z najważniejszych ról w systemie komunikacji na obszarze gminy czy powiatu. Jak wynika z prowadzonych badań przez LBS³

prasa lokalna jest najważniejszym źródłem informacji na temat najbliższej okolicy. (...) Gazety są postrzegane, jako niezmiernie istotne, często najistotniejsze źródła informacji na temat spraw lokalnych. (...) Prasa lokalna jest najczęściej wykorzystywanym źródłem danych na temat działalności lokalnych polityków, urzędów gmin i miejskich, władz samorządowych⁴.

Potrzeby społeczności lokalnej na szybko podaną i dobrze przygotowaną informację związane są z wolnością słowa. Gazety lokalne wydawane w odpowiednich odstępach czasowych z biegiem czasu przestawały być aktualne. Demokratyzujące się społeczności lokalne wyrażały potrzebę dostarczania w stosunkowo szybkim okresie informacji, o takim charakterze, jak prasa lokalna. Ów głód informacji, popyt na świeżą i aktualną wiadomość zaczęły zaspokajać lokalne serwisy internetowe.

Schemat 1 Droga przekazu informacji



Źródło: opracowanie własne

2 „Gazeta Uniwersytecka” Uniwersytetu Śląskiego, nr 7 (127). Kwiecień 2005. *Rozmowa miesięca*, wersja elektroniczna wywiadu <http://gu.us.edu.pl/node/225821>, 2010-01-29, 17:16

3 *Lokalne Badania Społeczne* powstały w 2001 roku. LBS specjalizuje się w realizacji projektów badawczych na poziomie gminy, miasta, powiatu lub regionu. Na podstawie: http://www.lokalnebadania.com/?page_id=7 2010-01-29, godz. 20:51

4 M. Józko., *Prasa lokalna i regionalna jako element społeczeństwa obywatelskiego*. W: *Media lokalne a demokracja*. Red. J. Chłopecki, R. Polak. Rzeszów 2005, s. 112-113.

Od kilku lat zauważalna jest tendencja lokalnych wydawców prasowych, w tym również funkcjonujących na Śląsku Cieszyńskim, do uruchamiania serwisów internetowych, które są aktualizowane niemalże codziennie. Dzięki temu odbiorca tradycyjnego medium posiada możliwość stałego kontaktu z nadawcą. Część z redakcji traktuje stronę www jako uzupełnienie podstawowej działalności, zachowując regułę codziennej (lub czasowej) aktualizacji, umieszczając jedynie część artykułów i informacji, a tym samym zachęcając do kupienia wydania tradycyjnej gazety (np. „prze-czytaj więcej w nowym numerze”, „temat szerzej omawiamy w nowym numerze, który od najbliższego piątku będzie dostępny w kioskach”).

Media, które od początku lat 90. XX wieku utrzymały się na rynku, zdążyły już wypracować swoisty kapitał. Lokalni wydawcy niejako z mocy samego funkcjonowania na rynku, zostają obdarzani zaufaniem społecznym a czytelnicy – odbiorcy, nadają ton i kierunek misyjności. Uzasadnione zatem jest stwierdzenie Stanisława Michał-czyka, że

(...) rozwój internetu może wzmacniać lokalność - wiele witryn internetowych dotyczy bezpośrednio problematyki lokalnej (...). Uważam jednak, że paradoksalnie internet jest spoiwem procesów lokalnych⁵.

Kiedy zawiązywały się realne szanse na przetrwanie nowo-powstałych periodyków, społeczeństwo polskie stopniowo uzyskiwało dostęp do międzynarodowej sieci⁶. Wtedy też zaczęły zawiązywać się pierwsze lokalne serwisy internetowe: gminne (prowadzone przez samorządy) oraz prywatne lub społecznościowe (zakładane przez mieszkańców bądź podmioty gospodarcze). Obecnie internet staje się podstawowym środkiem komunikacji i organizacji we wszystkich sferach ludzkiej działalności, korzystają z niego ruchy społeczne oraz polityczne, firmy, przedsiębiorstwa państwowe oraz obywatele. Zaczynająca się **era informacji**, o której wspomina Tomasz Goban-Klass, mimowolnie wpływa na popyt i podaż informacji⁷. Internet stał się również niezastąpionym składnikiem ruchów społecznych, na co miały wpływ między innymi takie czynniki, jak:

1. ruchy społeczne ery informacji koncentrują się wokół wartości kulturowych,
2. ruchy społeczne w społeczeństwie sieciowym muszą wypełniać lukę, która jest spuścizną ery przemysłowej; tworzą się one spontanicznie, często w następstwie jakiegoś wydarzenia nagłośnionego przez środki masowego przekazu lub w odpowiedzi na jakiś kryzys,
3. źródłem władzy są w coraz większej mierze globalne sieci, a nie instytucje państwa; zaczynają dominować ruchy społeczne, uciekające się do symbolicznych akcji⁸.

Obecnie *homo sapiens* uzyskał nową odmianę: **homo informaticus**. Człowiek staje się świadkiem gwałtownego rozwoju technologii informacyjnej, zmiany te znacząco

5 „Gazeta Uniwersytecka” Uniwersytetu Śląskiego, nr 7 (127) Kwiecień 2005, *Rozmowa miesiąca...*,

6 International Network (ang. skrót – *internet*).

7 M. Castells: *Galaktyka internetu – refleksje nad internetem, biznesem i społeczeństwem*. Poznań 2003, s. 157.

8 Tamże, s. 157-163.

wpływają na niemal każdy aspekt życia: od życia w obrębie zbiorowości lokalnych, po uczestnictwo w strukturach globalnych, od form spędzania wolnego czasu przez relacje ekonomiczne, po pracę. Cechą charakterystyczną dla *homo informaticus* jest postęp i racjonalizm⁹. W tym miejscu ważne jest jednoznaczne podkreślenie istotnej roli mediów lokalnych, bowiem rozpatruje się je tutaj jako istotny element demokracji lokalnej, partycypacji obywatelskiej oraz roli, jaką odgrywają w kształtowaniu i utrzymywaniu tożsamości lokalnej.

Praktycznie z dnia na dzień nowe technologie stają się coraz to nowsze, osoby korzystające z dorobku wiedzy i innowacji technologicznej muszą niejako przystosowywać się do obsługi urządzeń, czy programów. Społeczeństwo w epoce internetu będzie albo refleksyjne, albo nie będzie go wcale. Antony Giddens sformułował to w postaci twierdzenia o podwójnej hermeneutyce¹⁰. Zgodnie z tym ujęciem ludzie czerpią impulsy do bardziej efektywnych działań. Zdaniem Giddensa większość czuje się w tych warunkach zmuszona do poszerzania swojej wiedzy i stosowania jej w praktyce. Przytaczany tu autor wskazuje na trzy zasadnicze determinanty¹¹:

1. im bardziej rozwinięte i złożone staje się społeczeństwo, tym więcej wytwarza wiedzy o sobie: interesach, strukturach, konfliktach, szybkości i kierunku zmian,
2. im więcej ma wiedzy o sobie i ją wykorzystuje, tym szybszym zmianom ulegają dotychczasowe struktury jak i codzienne praktyki, miejsce starych struktur zajmują nowe struktury i instytucje zapośredniczone przez wiedzę,
3. nowa wiedza wymusza nowe działanie; jednostki – obywatele wyzwoleni z ograniczeń dotychczasowych struktur na nowo definiują swoją własną tożsamość, interesy, potrzeby, sytuacje.

Funkcjonowanie mediów w środowisku lokalnym

Lokalne redakcje o ugruntowanej pozycji i wypracowanym zaufaniu społecznym mają istotny wpływ na budowanie opinii i kształtowanie poglądów lokalnej społeczności. Szczególnie ważną rolę mediów lokalnych, funkcjonujących na pograniczu, jest budowanie wzajemnej tolerancji na odmienność i różnorodność. Niebezpieczeństwem dla społeczeństwa z zakresu pogranicza jest obojętność mediów lokalnych na budowane i umacniane stereotypy.

9 W. Wątroba: *Homo informaticus w globalnym świecie*. W: *Społeczeństwo informacyjne – aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*. Red. L. H. Haber, M. Niezgodna. Kraków 2006, s. 441-443.

10 Zgodnie z tym ujęciem poznanie, w tym socjologiczne, czerpie z wiedzy ludzi o ich własnych działaniach i ich obserwacji. Z kolei ludzie czerpią z tej wiedzy impulsy do bardziej efektywnych działań. Większość ludzi zdaniem Giddensa czuje się w tych warunkach zmuszona do poszerzania swojej wiedzy. www.sai.spik.swps.edu.pl/pliki/sai_abstrakty.pdf 2007-06-04, s. 4 (Materiał z konferencji pt. *Społeczne aspekty Internetu*. Warszawa, 2-3 grudnia 2005).

11 Za: K. Krzysztofek: *Społeczeństwo w dobie internetu: refleksyjne czy algorytmiczne?* W: *Internet – społeczne aspekty medium*. Red. Ł. Jonak i in. Warszawa 2006, s. 28-29.

W kształtowaniu i przekazywaniu stereotypów szczególną rolę odgrywa przebywanie w społecznościach pogranicza etnicznego i wyznaniowego, w których najczęściej występują różne stereotypy wobec innych¹².

Przywoływany tutaj Jerzy Nikitorowicz podnosi, że media są jednym z elementów życia społecznego, który wpływa na poziom aktywności i społecznej aprobaty dla występowania i ewentualnego umacniania stereotypów.

Musimy się nauczyć żyć w warunkach widocznego zróżnicowania kulturowego, ograniczać różne formy wykluczenia, marginalizacji, jakie powstają w warunkach braku „treningu do różnorodności” (...), w perspektywie efektywnie wykorzystać istniejące zróżnicowanie dla pomyślnego rozwoju miasta (...)¹³.

Lokalne media *de facto* mają narzuconą przez odbiorcę misję, która promować ma lokalność i regionalizm. Odbywać się to może poprzez¹⁴:

- promowanie dziedzictwa kulturowego oraz zamiłowania do tradycji regionalnej,
- ruch, którego celem jest resuscytacja regionalnego życia kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem i podkreśleniem charakteru lokalnego,
- uświadamianie celowości uczestnictwa w życiu kulturalnym i pielęgnowanie zwyczajów regionalnych,
- promowanie i przedstawianie działalności miłośników danego regionu,
- podkreślanie specyfiki i oryginalności obszaru,
- pokazywanie i popularyzacja gwary i kultury.

Troska o tożsamość lokalną w nowoczesnych mediach na Śląsku Cieszyńskim

Wcześniej została wykazana ważność i swoista rola mediów lokalnych w podtrzymywaniu i kultywowaniu tożsamości oraz tradycji lokalnej. Z przeprowadzonych badań autorskich wynika, że społeczeństwo i jego reprezentacja (rozumiana tu jako stowarzyszenia) nie wykorzystują możliwości, jakie daje istnienie nowoczesnych mediów. Badania zostały przeprowadzone w bardzo wąskim obszarze, ich przedmiotem stały się lokalne serwisy internetowe (o charakterze gminnym – prowadzonym przez Urzędy Miast oraz o charakterze prywatnym – najpopularniejsze serwisy prowadzone przez podmioty prywatne). Dokonana została analiza treści informacji w dwóch okresach: 18-25 grudnia 2009 i 18-25 stycznia 2010 roku (okresy badania I i badania II wybrano ze względu na szczególne okoliczności¹⁵).

12 J. Nikitorowicz: *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*. Białystok 1995, s. 36.

13 A. Sadowski: *Wielokulturowe społeczeństwa regionalne (jako pożądaný kierunek przeobrażeń społeczności lokalnych i regionalnych w Polsce)*. W: *Spoleczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość*. Red. B. Jałowicki, W. Łukowski. Warszawa 2006, s. 131.

14 H. Skorowski: *Regionalizm w ujęciu podmiotowym*. W: *Europa Regionu. Regionalizm jako kategoria aksjologiczna*. Warszawa – Krosno 2006, s. 65-72.

15 Badanie I – obejmuje okres przygotowań świąteczno-noworocznych; badanie II – obejmuje okres związany z Dniem Babci i Dniem Dziadka.

Tabela 1
Zestawienie ogólnej liczby prezentowanych wiadomości, z uwzględnieniem tych dotyczących kultury regionalnej i tożsamości

	BADANIE I	BADANIE II
jastrzębie.pl	11	27
W tym o „kulturze i tożsamości”	0	1
jasnet.pl	22	31
W tym o „kulturze i tożsamości”	0	0
cieszyn.pl	1	3
W tym o „kulturze i tożsamości”	0	0
ox.pl	33	31
W tym o „kulturze i tożsamości”	5	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

W zakresie analizowanych treści prezentowanych przez poszczególne serwisy internetowe należy zaznaczyć, że zaprezentowane w powyższej tabeli informacje „w tym o kulturze i tożsamości” mieszczą się szczegółowe wyznaczniki: zapowiedzi imprez masowych i relacje z nich (pozbawione elementów tradycji, np. koncerty pop, kabaretony itp.), zapowiedzi imprez, których tematyka związana jest z elementami kultury lokalnej oraz relacje i publikacje związane z regionalizmem oraz kultywowaniem lokalnych zwyczajów. Ponadto dla określenia aktywności redakcji oraz społeczności lokalnej (rozumianej tu jako jednostkowe działania oraz akcje informacyjne podejmowane przez organizacje społeczne) dokonano rozróżnienia na: wiadomości własne redakcji, informacje nadesłane przez instytucje – jednostki budżetowe, kulturalno-oświatowe oraz na informacje nadesłane przez mieszkańców i stowarzyszenia. Celem rozróżnienia źródła informacji było uzyskanie odpowiedzi na zagadnienie związane z efektywnym, i co ważniejsze aktywnym elementem działalności w zakresie promocji i rozpowszechnianiu wiedzy o kulturze i elementach regionalizmu.

W omawianym okresie prowadzenia badań I oraz badań II nie zanotowano aktywności w sferze przekazu informacji z przedmiotowego zakresu. Ani poszczególni mieszkańcy, ani też stowarzyszenia działające na terenie danych miejscowości nie przekazywały informacji dotyczących poruszanej problematyki. Nie oznacza to, że działania takie nie były podejmowane. Być może na przeszkodzie w nawiązaniu współpracy z lokalnymi mediami w zakresie promocji kultury i utrzymywaniu elementów tożsamości lokalnej stoi jeden lub więcej z następujących czynników:

- brak wiedzy o istniejących redakcjach,
- brak umiejętności w formułowaniu zaproszeń dla redakcji,
- brak umiejętności w zakresie podejmowania współpracy z mediami, bądź niechęć do mediów,
- niewiara w podejmowane działania lub cechy osobowościowe koordynatorów,
- „tradycjonalizm medialny” – przyzwyczajenie do jednego tytułu prasowego bez uwzględnienia innych mediów, w tym elektronicznych.

Uzasadnione może być twierdzenie, że wiele działań w zakresie krzewienia kultury i podtrzymywania tożsamości lokalnej jest z założenia „małomedialnych” lub „nie nadających się do publikacji”. Taka teza zdecydowanie utrudnia, a wręcz uniemożliwia eksport informacji o wydarzeniu poza obszar samych adresatów i ich najbliższego otoczenia.

Tabela 2

Predominujące elementy kultury i tożsamości lokalnej, które mogą znaleźć się w mediach lokalnych

Jastrzębie Zdrój	Cieszyn
inscenizacja o <i>Czarnym rycerzu</i> ; promowanie wkładu społeczności Jastrzębia w proces transformacji systemowej w Polsce ¹⁶ ;	inscenizacja legendy <i>O założeniu Cieszyna</i> ; rozmowy i wywiad z przedstawicielem Koła Macierzy Ziemi Cieszyńskiej ¹⁷ ; recytacje i publikacje wybranych utworów poetyckich twórców regionalnych; podania i baśnie ze Śląska Cieszyńskiego; prezentacje stroju cieszyńskiego; promocja gwary jabłonkowskiej (i dialektu jabłonkowskiego)

Źródło: opracowanie własne

Elementy kulturotwórcze oraz utrzymujące tożsamość lokalną są różne dla obu omawianych gmin. Jest to uwarunkowane przede wszystkim historią i rozwojem danych społeczeństw na przestrzeni wieków. Elementem spajającym mieszkańców danej miejscowości jest przywiązanie do tradycji i możliwość efektywnej asymilacji „obcych”. W przypadku Jastrzębia Zdroju znaczny napływ ludności miał miejsce w latach 70. i 80. XX wieku, kiedy to następował rozwój przemysłu ciężkiego. Mimo tak niewielkiej odległości między analizowanymi miastami, różnice kultury lokalnej i przywiązanie do tożsamości wydają się nieporównywalne. Adekwatnym przykładem może być w tym miejscu przywołana już wcześniej gwara jabłonkowska. Jest ona charakterystyczna dla rdzennych mieszkańców Śląska Cieszyńskiego.

Region Śląska cieszyńskiego wyróżnia się wąską wymową samogłoski *ę* w każdej pozycji i brakiem mazurzenia. (...) Różnica jest zauważalna w wymowie np. czorny i czarować, miół i miała zogón i zasioć. Samogłoska *ta* różni się od *o* jasnego brakiem labilizacji, która na terenie Śląska Cieszyńskiego występuje w bardzo zróżnicowanym nasileniu; od łociec, łuwidzieć aż do zupełnego jej braku, tj. wymowy ociec, uwidzieć¹⁸.

16 Pamięć Jastrzębska – ruch powołany w trosce o zachowanie pamięci społecznej o ważnych wydarzeniach z przeszłości Jastrzębia Zdroju i jego okolic, oraz o wybitnych postaciach z nim związanych (zob. więcej: www.pamiec.jasnet.pl).

17 Macierz Ziemi Cieszyńskiej (początkowo: Macierz Szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego, zob. więcej: www.mzc-istebna.blog.onet.pl).

18 www.skarbnica.ox.pl/19,gwara-cieszynska 2010-02-23, 19:30

Zupełnie inne podejście do gwary mają internauci korzystający z forum jasforum. pl. Jeden z użytkowników napisał: *Jeżeli chcemy żeby 2010 był rokiem śląskiej mowy to warto zastanowić się nad sposobem realizacji kampanii promocyjnej tego języka*¹⁹. Rozgorzała dyskusja, gdzie głównie padało stwierdzenie: *Jastrzębie jako chyba jedyne miasto na śląsku nie ma zwyczaju godać tylko mówić. Mieszkańcy Jastrzębia to ludzie z całej polski, którzy swego czasu przyjechali tu do pracy i rzadko spotykam osoby mówiące po śląsku. Mało tego dla niejednego jest dziwne słyszeć np. w autobusie kogoś porozumiewającego się śląską gwarą więc myślę, że ta akcja to raczej nie u nas*²⁰. Swoistego podsumowania dokonał użytkownik „Myszak” pisząc: *Fakt, że jest cała masa ludności napływowej, ale przecież starsze Jastrzebioki (jeżeli tak to się pisze) jeszcze po śląsku mówią. U mnie w rodzinie nie mówi się gwarą, ale jak tylko idziemy na odwiedziny do babci, tato przedstawia się na śląski. W ten sposób może i nie mówimy, ale rozumiemy*²¹.

Mimo różnic, cechą charakterystyczną mieszkańców Jastrzębia Zdroju i Cieszyna jest nadal niesłuchanie niski poziom aktywności w sferze działalności podtrzymującej tożsamość.

Deklarowana otwartość mediów elektronicznych

Każdy z serwisów internetowych, który był przedmiotem badań posiada stopkę redakcyjną z danymi teleadresowymi. Oznacza to, że redakcja jest otwarta na aktywność i głosy internautów. Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano quasi eksperymentu²².

Tabela 3
Postawa wydawców na aktywność odbiorców

Redakcja/wydawca	Odpowiedź
jastrzębie.pl	Każda informacja nadesłana do redakcji oceniana jest indywidualnie. Nie zamieszczamy, co do zasady, informacji o charakterze komercyjnym. Proszę o nadsyłanie informacji i jeśli będą one zgodne z założeniami naszej strony, to zostaną zamieszczone. Z poważaniem Olga Majkowska Naczelnik Wydziału Informacji

19 www.jasforum.pl/2010-rokiem-slaskiej-mowy-t-494.html, użytkownik „kooperatysta”, post z dnia 28-12-2009, 13:31; 2010-02-22

20 Tamże, użytkownik „Kruk”; post z dnia 28-12-2009, 23:03; 2010-02-22

21 www.jasforum.pl/2010-rokiem-slaskiej-mowy-t-494.html, post z dnia 29-12-2009, 17:03; 2010-02-22

22 W dniu 23 lutego 2010 r. na adresy mailowe – kontaktowe – czterech redakcji wysłano zapytanie o następującej treści: „Witam serdecznie! Czy istnieje możliwość umieszczenia na łamach Waszego portalu informacji dotyczących imprez kulturalnych promujących elementy kultury lokalnej i podtrzymujących tożsamość lokalną? Z góry dziękuję za odpowiedź i pozdrawiam Waszą redakcję. Z poważaniem, Katarzyna Muśler”.

jasnet.pl	Dzień dobry, taka możliwość oczywiście istnieje. Pozdrawiamy serdecznie Jasnet
cieszyn.pl	Witam, istnieje możliwość zamieszczania takich informacji (zapowiedzi i relacje z imprez etc.) na naszym portalu pod warunkiem, że dotyczą one miasta Cieszyna. Pozdrawiam Marek Kądziela Biuro Promocji i Informacji Urząd Miejski w Cieszynie tel. (033) 47-94-243
ox.pl	Witam! Ogromne ogólne pytanie :) Proszę przesłać informacje na adres redakcja ox.pl Myślę, że są duże szanse na umieszczenie np. w dziale Kalendarz imprez itp (interesują nas informacje głównie dot Śląska Cieszyńskiego) Pozdrawiam Przemysław Lose redakcja ox.pl

Źródło: opracowanie własne na analizy zawartości stron²³

Z powyższego zestawienia wynika, że lokalne redakcje dają możliwość i deklarują otwartość na inicjatywy pochodzące od społeczeństwa²⁴ – w zakresie przekazywania informacji, zapowiedzi imprez kulturalnych, jak również relacji i publikacji związanych z historią i tradycjami poszczególnych miejscowości. Bazą do opracowań mogą być publikacje prezentowane na poszczególnych stronach internetowych. Z analizy treści serwisów poddanych badaniom wynika, że redakcje podjęły trud i starania w przygotowanie oraz prezentowanie informacji dotyczących kultury lokalnej i tożsamości. Warto w tym miejscu dodać, że serwisy informacyjne prowadzone przez gminę są oficjalną kanwą elementarnej wiedzy z zakresu historii i tożsamości.

Tabela 4
Zawartość działów traktujących o historii i tożsamości

Serwis	Zawartość
jastrzębie.pl dział: Dla mieszkańców Historia, zabytki, ludzie	Historia – ogólne informacje dotyczące dziejów i czasów współczesnych miasta. Zabytki – prezentacja graficzna i historyczna zabytków Oni tworzą historię – zakładka poświęcona osobistościom, które zapisały się na kartach jastrzębskiej historii; lub właśnie kształtują naszą teraźniejszość. Są wśród nich bohaterowie czasów wojny, ale również artyści, pedagodzy, sportowcy

23 Autor dysponuje pełną dokumentacją związaną z cytowanymi informacjami.

24 Każda z redakcji odpisała na e-mail w ciągu 12 godzin od wysłania zapytania.

jasnet.pl dział: Pamięć Jastrzębska	Działy z zakresu: historia Jastrzębia Zdroju; wydarzenia lat 80. XX wieku; osoby zasłużone dla miasta i regionu; zabytki; wspomnienia mieszkańców; archiwum fotografii; „Jastrzębie w kronikach filmowych” - archiwum „Kroniki Filmowej” prezentującej miasto (filmy do oglądania przez internet).
cieszyn.pl dział: Historia i tradycja	Dzieje miasta ; Dzieje Ratusza; Moneta w dawnym Cieszynie; Miasto i jego mieszkańcy; Osobistości; Zabytki; Tradycje cieszyńskie; Cieszyn w starej fotografii; Czy wiesz że...; Cieszyńskie tramwaje; Najstarszy cmentarz w Cieszynie
ox.pl dział: Skarbnica	O regionie: Architektura Cieszyńska; Geografia Śląska Cieszyńskiego; Miejsowości Śląska Cieszyńskiego; Skoczów Kronika; Etnografia (Pieśni w Cieszyńskim, Gwara cieszyńska, Kuchnia cieszyńska, Ludność Śląska Cieszyńskiego)

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy zawartości stron²⁵

Opracowane informacje prezentowane na stronach internetowych dają podstawowy zakres wiedzy dla wszystkich zainteresowanych. Zatem zarzut, że internauci nie mają dostępu do podstawowych informacji z zakresu historii i kultury swojej miejscowości wydaje się najzupełniej nieuzasadniony. Mimo wszechstronnych możliwości w zakresie prezentacji kultury i elementów regionalnych, jakie dostępne są w internecie, taka tematyka należy do niszowych zainteresowań. Kultura i tradycja lokalna jest przypisana do niewielkiej grupy korzystających z internetu, tym bardziej należy zachować ostrożność przy wnioskowaniu dotyczącym oddziaływania i zależności w przypadku sublokalnych informacji pojawiających się w elektronicznych mediach.

Konkluzje

W XXI wieku ogromną rolę w zakresie propagowania i zachęcania do udziału w życiu kulturalnym będą odgrywały media elektroniczne. Jednym z powodów jest możliwość multirelacionowania owych wydarzeń poprzez informację pisaną, fotoreportaż lub wideorelację. Internet daje również ogromne możliwości dotyczące odbioru samych informacji, chociażby przez wręcz nieograniczoną repetycję publikacji. Jednak w tej sferze należy wiele jeszcze uczynić, aby wiadomości czy szersze opracowania zagadnień pojawiały się w lokalnych serwisach internetowych. Prezentowane treści powinny być natomiast przedstawiane w atrakcyjnym i łatwym do odbioru formacie, tak aby każdy, bez względu na wiek, umiejętności obsługi komputera czy sprawne poruszanie się w sieci, miał możliwy i niczym nieograniczony dostęp do publikacji. Warto również pamiętać, że za kulturę i podtrzymywanie tradycji lokalnej odpowiadają nie tylko same media, ale również władze samorządowe administrujące gminnymi serwisami informacyjnymi oraz stowarzyszenia i ruchy społecznościowe działające na tym polu, jak również sami obywatele – mieszkańcy. Przemiany społeczne jakie towarzyszą nam w teraźniejszości, prędzej czy później również obejmą tą sferę życia w społecznościach lokalnych.

25 Analizy zawartości dokonano 23-02-2010; www.jastrzebie.pl, www.cieszyn.pl, www.jasnet.pl, www.ox.pl.

Bibliografia:

Castells M.: *Galaktyka internetu – refleksje nad internetem, biznesem i społeczeństwem*. Poznań 2003

Józko M.: *Prasa lokalna i regionalna jako element społeczeństwa obywatelskiego*. W: *Media lokalne a demokracja*. Red. J. Chłopecki, R. Polak. Rzeszów 2005, s. 110-121

Krzysztofek K.: *Społeczeństwo w dobie internetu: refleksyjne czy algorytmiczne?* W: *Internet – społeczne aspekty medium*. Red. Ł. Jonak i in. Warszawa 2006, s. 26-35

Nikitorowicz J.: *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*. Białystok 1995

Sadowski A.: *Wielokulturowe społeczeństwa regionalne (jako pożądaný kierunek przeobrażeń społeczności lokalnych i regionalnych w Polsce)*. Red. B. Jałowiecki, W. Łukowski. *Społeczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość*. Warszawa 2006, s. 129-145

Skorowski H.: *Regionalizm w ujęciu podmiotowym*. W: *Europa Regionu. Regionalizm jako kategoria aksjologiczna*. Warszawa – Krosno 2006, s. 62-79

Wątroba W.: *Homo informaticus w globalnym świecie*. W: *Społeczeństwo informacyjne – aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*. Red. L. H. Haber, M. Niezgoda. Kraków 2006, s. 436-447

Źródła internetowe:

www.cieszyn.pl

www.gu.us.edu.pl/node/225821, 2010-01-29, 17:16. *Gazeta Uniwersytecka Uniwersytetu Śląskiego*, nr 7 (127). Kwiecień 2005. *Rozmowa miesiąca*, wersja elektroniczna wywiadu

www.jasforum.pl/2010-rokiem-slaskiej-mowy-t-494.html, użytkownik „kooperatysta”, post z dnia 28-12-2009, 13:31; 2010-02-22; użytkownik „Kruk”; post z dnia 28-12-2009, 23:03; 2010-02-22

www.jasnet.pl

www.jastrzebie.pl

www.kpaim.sggw.waw.pl/files/nauka/41/IV/35.%20Ewa%20JASKA.pdf 2010-01-29, 16:56. E. Jaska: *Rola lokalnych środków masowego przekazu w rozwoju regionów*, s. 5

www.ox.pl

www.lokalnebadania.com/?page_id=7 2010-01-29, godz. 20:51

www.mzc-istebna.blog.onet.pl

www.sai.spik.swps.edu.pl/pliki/sai_abstrakty.pdf 2007-06-04. Materiał z konferencji pt. *Społeczne aspekty Internetu*. Warszawa, 2-3 grudnia 2005, s. 4

www.skarbnica.ox.pl/19,gwara-cieszynska 2010-02-23, 19:30

Shrnutí

Úloha místních médií tradičních i elektronických ve formování místní identity na území Těšínského Slezska

Hlavním tématem článku je problematika spojená s aktivním využitím internetu ze strany občanů bydlících na území Těšínského Slezska a části Horního Slezska. Publikace se snaží poskytnout odpověď na otázku: zda tyto společnosti využívají nové technologie ke kultivování

a udržování lokální totožnosti anebo nikoliv. Autor analyzuje aktivity místních společenství a využívání z jejich strany lokálních internetových servisů k popularizaci a prezentaci identity a místní kultury. Předkládá analýzu vlastních provedených výzkumů týkajících se městských internetových servisů založených a provozovaných Úřadem města v Cieszyně a Úřadem města v Jastrzębi-Zdroji. V článku byly rovněž uvedeny výsledky analýzy obsahu těchto internetových stránek, jichž tematika se týká obou měst.

Summary

The role of local traditional and electronic media in shaping local identity in Cieszyn Silesia

The subject matter of the study is the issue of active use of the Internet by the inhabitants of Cieszyn Silesia and partially of Upper Silesia. An attempt is made by the author to find out whether these societies use new technologies for cherishing and consolidating the local identity or not. An analysis is also made of the activeness of local communities and of their use of local internet services to promote local identity and culture. The analysis of the author's own research into town internet services, established by the City Councils in Cieszyn and Jastrzębie Zdrój, is presented. Moreover, the article provides the results of the analysis of websites which concern both cities.